
PRIKAZ

**ALENKA VALH LOPERT: KULTURA GOVORA NA RADIU MARIBOR.
MARIBOR: UNIVERZA V MARIBORU, 2005****Dunja Jutronić**Pedagoška fakulteta, Maribor
Slovenija

Alenka Valh Lopert asistentica je na Odsjeku za slavenske jezike i književnosti na Pedagoškom fakultetu u Mariboru. Knjiga **Kultura govora na Radiu Maribor** njezin je prerađeni magistarski rad.

Valh Lopert postavila si je cilj da odgovori na pitanje: Kakav je jezik kojim se govori na Radio Mariboru? Knjiga predstavlja rezultate istraživanja koje je provela na ovom govornom mediju u po veličini drugom gradu u Sloveniji.

Knjiga ima šest poglavlja, sažetak (za koji je šteta što nije i na jednom stranom jeziku, engleskom ili njemačkom), literaturu i kazalo imena (dok kazala pojmovna nema). Uvod, koji predstavlja prvo poglavlje, kratak je s jasno iskatanim ciljem istraživanja: "Koji elementi jezika iz okoline utječu na kulturu govora na Radio Mariboru?" (2005:13). Analiza je provedena na snimkama raznih emisija: 75% govornih emisija, dok je čitanih bilo 25%. U drugom se poglavlju raspravlja o raznim vrstama slovenskoga jezika, uglavnom kako ih je teorijski razvrstao dr. Jože Toporišič. No, autorica se ne zaustavlja samo na slovenskim lingvistima, nego pokazuje temeljito poznavanje teorijske rasprave o raznim vrstama govornoga jezika, kako je opisano u stranoj literaturi. Kako se pisani jezik razlikuje od govornoga jezika? To je razlikovanje očito, pa treba istražiti na kojim zakonima te razlike počivaju. Autorica se ne zaustavlja na fonetskim, morfološkim, sintaktičkim i semantičkim razlikama, nego uključuje i pragmatičke vrste u kojima govor nastaje. Treće se poglavlje bavi neknjiževnim pokrajinskim, razgovornim jezikom i predstavlja istraživanja provedena u Sloveniji. Toporišič, npr. smatra da je Sloveniji potreban jedan govorni jezik koji on naziva općeslovenski govorni jezik. Autorica je suzdržana, no čini se da podupire to stajalište. U ovom je poglavlju temeljito analiziran mariborski neknjiževni pokrajinski govorni jezik, počevši od fonološkog opisa, morfologije, sintakse, a analizirano je i narječje iz okolice Maribora. Detaljno je analiziran i utjecaj jezika okoline u radijskim emisijama, i to naročito u spontanom govoru. Ovdje će svaki slavista, slovenista naći građu na koju se može osloniti i pozvati, uključujući i detaljnije analize naglasaka kao i rečenične intonacije. Četvrto poglavlje središnji je dio knjige, tj. ono predstavlja detaljnu lingvističku analizu svih vidova jezika kojima se govori na Radio Mariboru. Raščlamba pokazuje kako stereotipno mišljenje da je sintaktička struktura govornog jezika jednostavnija od pisane, nije istinita. Smatram da je najvrijednije, a i najoriginalnije u ovoj knjizi peto

poglavljje, koje govori o pragmatičkim razinama opisanoga govornog medija. Prvi dio poglavlja daje nam kratki pregled pragmatičkih istraživanja koja su provedena u Sloveniji, a najviše se spominju istraživanja koja je provela Knust Gnamuš. Govori se o utjecaju filozofije na nastanak pragmatike, govornim činovima filozofa Scarla i Austina, o Griceovim načelima sporazumijevanja. Teorijski se pristupi primjenjuju na analizu govornih činova u emisijama Radio Maribora. Tu kao najzastupljenije autorica navodi izraze poticanja, dopuštenja, zapovijedi, posrednog izražavanja namjere, raznih načina iskazivanja pristojnosti. Analiza jasno pokazuje, a istodobno potvrđuje činjenicu da govornici upotrebljavaju jezična sredstva koja u danom trenutku govora najbolje mogu primijeniti kako bi postigla svoje namjere i koja im se čine najučinkovitija. Šesto poglavljje donosi primjer emisije jutarnjeg programa i zasigurno će koristiti svakom sljedećem istraživaču u empiriskoj analizi govornoga jezika općenito.

Valh Lopert detaljno je opisala jedan neknjiževni oblik jezika, tj. mariborski pokrajinski govorni jezik (sjevernoštajerski). Taj govor nije jednoobrazan nego je splet raznih narječja (2003:207). Jezik radija specifičan je i po tome što ne uključuje elemente neverbalne komunikacije – kontakt ili mimiku – što je obilježje televizijskih emisija. Analiza je pokazala da se radio kao medij ne može izdvojiti iz okruženja u kojemu postoji. Jezična kultura novinara odstupa od norme, najviše u fonologiji i naglasku. Kad novinar uspostavlja kontakt sa sugovornikom on će često odstupiti od jezične norme, kako bi se govorom približio sugovorniku s kojim želi što bolji kontakt.

Obično se smatra da je cilj govornog medija, npr. radija ili televizije što više upotrebljavati standardni jezik. Koliko je zastupljen standardni jezik, a koliko na njega utječe jezik okoline, pitanje je na koje mogu odgovoriti samo temeljite empirijske metode. Jezik je živ i na njega utječu razni čimbenici. Ovo istraživanje to jasno potvrđuje. Vođena rezultatima svojeg istraživanja, autorica primjerenom pokazuje i prilagodljivost u svojim lingvističkim stajalištima. Ona zasigurno vjeruje da književna norma ne smije biti nedostižan ideal, nego ona mora biti živa i aktualna (2005:19).

Knjiga konkretno odgovara na pitanje koji elementi jezika iz okoline, mjesta, pokrajinskoga govorna narječja utječe na kulturu govora na Radio Mariboru. Stoga je ovo prvenstveno dragocjen deskriptivan doprinos ispitivanju i opisivanju pokrajinskoga govornog jezika, koji se rodio i razvija u krilu raznih narječja i utjecaja mjesnog govora. Na širem teorijskom planu, (iako sama autorica to ne ističe, to se vidi iz stajališta koja zastupa), takva analiza jasno pokazuje koliko je važan govorni iskaz, koji ne treba biti istraživan jednako kao i standardni jezik. Upravo suprotno, nekompromisna upotreba standardnog jezika učinila bi radijski medij artifičijelnim i za mnoge neslušljiv. Govorna upotreba jezika inače je slabije ispitivana, pa je ova knjiga Valh Lopert dragocjen i vrijedan doprinos tome istraživanju.